

Taula

- 11 Invitació a la lectura de *Desmesura d'amor*
- I. No en sabies més
- 19 Avar
 - 21 Rauxa
 - 23 Sendes
 - 25 Record de la llum
 - 27 Amfibi
 - 29 Alabatut
 - 31 Acidesa
 - 33 Inabastable
 - 35 Càstig
 - 37 Sota l'avet
 - 39 Somnieigs
 - 41 Diàlegs
 - 43 Verderols
 - 45 Per l'esvoranc
 - 47 Saber
 - 49 Poqueses
 - 51 Farts
 - 53 Tardor
 - 55 Silenci
 - 57 Moltes vides
 - 59 Dissabte

- 61 Morir d'amor
- 63 Versos
- 65 Gènesi

II. Tot el que has après

- 69 Cada nit
- 71 Insomnes
- 73 Rebrot
- 75 Principi i final
- 77 Les moreres
- 79 Destorbar la mort
- 81 Jocs de maduresa
- 83 A la llera del riu
- 85 Calmosament
- 87 Tacte
- 89 Aprenentatge
- 91 Cossos
- 93 Molt més enllà
- 95 El futur és ara mateix
- 97 L'últim esforç
- 99 Tot el que resta

Epíleg

- 103 Riure en un jardí

Invitació a la lectura de *Desmesura d'amor*

M'ha estat difícil escriure aquesta invitació a la lectura de *Desmesura d'amor* que Josep Borrell generosament i per sorpresa em va brindar l'oportunitat de bastir.

Els poemes de Josep Borrell impacten, són bells i punyents, són profunds. I quan diuen desesperança t'aboquen al fons d'un mateix. Són lúcids i la veritat massa sovint és dolorosa.

Tal com ho diu a la introducció, citant Ausiàs March: “vostre bé porta dolor extrema”.

Versen sobre l'irritant, abissal i tanàtic tema de l'amor. Aquesta passió estranya que ens pertorba i ens sacseja, que ens fa trontollar certeses, identitats i referents.

Expressen el desconcert entre la il·lusió i la desorientació, el dubte, el potser que tot allò que sabíem no era real.

Només el boig pot desxifrar
la grandesa d'un gra de sorra.
O abastar la profunditat
de la cinglera en què t'abismes.

El poeta fins i tot magnifica l'abisme i es delecta amb el vertigen.
“O tot o res és massa mort / o massa vida, i tu ets de miques.”
Com els pardals, que tot i així els compensa un minso vol.

És per això que tot era agafar el manuscrit i tenir ganes de córrer a qualsevol lloc, d'ocupar-me en qualsevol altra feina, de cercar

qualsevol evasió que em salvés de pensar-hi. Escapar per no haver de remoure aquest àmbit de l'ànima, pantanós, esquerp, però alhora tan atractiu com els effluvis de l'opi.

El llenguatge precís, les imatges nítides, la mirada directa al niu del conflicte. La clara descripció d'una natura que m'és pròxima, arrelada en els indrets de la infantesa del nostre Ponent que ens són tan comuns.

Difícilment aquests versos es podrien traduir en prosa, amb el llenguatge tècnic i analític en el qual estic acostumada a expressar-me. Difícilment podria la prosa expressar tan vivament la intensitat del buit. En allò que Sartre va abordar a les 860 pàgines que té la meua edició de *L'ésser i el no-res*, o Kundera a *La insuportable lleugeresa de l'ésser*.

L'amor també és un somni clandestí:

Sentir-se savi alat, errant i cec,
talment l'Orfeu del mite. I el Déu de tot.

La poesia és concentrada i el verí, una qüestió de dosis. Es troba en una gota, en una paraula. Un vers, una frase, tomba, com si res, la muralla de raonaments que ens ha portat a viure confortablement.

Un forat al pit de l'ànima.

Qualsevol d'aquests poemes, així que ens penetra en la consciència, ens desbarata de cop el discurs que elegantment hem desenvolupat, tant a les xerrades de cafè com a les cadires d'ateneus.

¿No et dolen, vell, tants pocs amors,
tan poca mort ressuscitable...?

Des de la soledat i la nuesa, amb els ulls mirant allò que tot el nostre ésser ansieja i que ara sabem que no existeix.

Badallem cansats d'esperar
el senyal de la transcendència.

Cal crear il·lusió, cal repensar la vida, cal donar voltes a les incongruències dels nostres actes, dels nostres actes i pensaments, perquè acceptar que tot és determinat és com morir. Un petit cervell reptilià ens anima a tornar-hi, a remirar, a repetir l'impuls de vida que en diem amor. Però ens desespera no arribar mai al fons, no endevinar el camí que mena a la llum.

Cal tornar a aprendre a amar
però no en saps la senda exacta.

La gent de la nostra generació, potser com mai —o potser com sempre—, hem provat de canviar d'angle, mirar del dret i del revés, i de costat, viure l'amor amb plenitud i llibertat. Com ratolins en una capsula, una capsula cada cop més gran, per concloure que tant se valen les dimensions de la capsula, la vacuïtat és sempre immensa, és eterna, perquè som mortals. I encara pitjor, perquè ens fem vells. I em venen a la memòria aquells versos de Gil de Biedma que diuen: “que la vida iba en serio...”.

Avui parlem, i quasi no ens queden forces, de poliamor, tal com abans cavil·làvem sobre “l'amor universal”. I anatemitzem el gran engany de l'amor romàntic. Revisem l'amor cortès dels

nostres trobadors. I ens agrada, perquè la humanitat ens ha dotat de curiositat i cultura i això mai no s'acaba.

Fent les darreres marrades del nostre camí, hem après a conèixer millor el que ens cal conèixer i el que no, el més fonamental, potser. I el poeta ho testifica. I ens ho planta a la cara amb gosadia, per espavilar-nos. O potser perquè ell està despert en aquestes nits d'angoixa que de tant en tant se'ns presenten.

Sents com encara et retreu
no haver-la sabut amar
tal com ho fan els amants
que estimen sense saber-ho.

Qui entomi els poemes es reconeixerà en el desig de ser pedra.
La concentració de la matèria, la destil·lació del sentiment.
Principi i Camí del zen.

Ara ets amic de les pedres,
perquè si dolent mai no es queixen,
i preserven qualsevol goig
en ínfims àtoms del seu ventre.
Avui t'has convertit en pedra.

I aquí ens ve l'evocació del mestre Rubén Darío, en el seu poema "Lo fatal", d'on trec els versos:

Dichoso el árbol, que es apenas sensitivo,
y más la piedra dura porque esa ya no siente,
pues no hay dolor más grande que el dolor de ser vivo,
ni mayor pesadumbre que la vida consciente.

Si bé Ausiàs March al començament ens donava la pauta de l'amor-dolor, en el mateix inici el poeta ens volia deixar clar que del mateix turment, per boca de Rosa Leveroni, en pot nàixer un "món de meravella".

John Bowlby ens parla de l'aferrament infantil. De com aprèn una criatura a estimar i a socialitzar-se. De la primera empremta que ens marca, igual que als cormorans d'Ukai. Ens explica com ens identifiquem, i repetim i busquem sempre aquella primera experiència que se'ns ha fet essencial.

Pel seu amor has estat temerari.
Has remuntat nedant les aigües braves
plenes de morts que ho varen intentar.
I has rodolat el cos pel pedruscall
de la utopia tallant com ganivets
...Ella, però, no vol deure't la vida...
...no són herois el que reclama el cor.

Boris Cyrulnik parla de la necessitat de creure per refer-se d'un traumatisme. I sovint l'ànima humana, desitjosa d'eternitat, s'ho aplica.

T'enamores de nou per desterrar la mort...

I fins i tot diu:

No és cap misteri, no, la còpula dels ulls.

Però l'amor de què parla el poeta també és desig. Desig del cos, també és sexe, també són els dits i els llavis i els ulls que omplen tot el poemari:

No diem res del cos que ens desitjàvem,
ni del futur que no podrem tenir.
Tot el que ens resta és el present dels dits.

Com si fos una conclusió el poeta se'ns descobreix horacià:

El futur és ara mateix.

I tanca el llibre com si ens invités a fer un retorn irònic a la més
nua realitat citant la cançó de Joni Mitchell:

Soc tan constant com una estrella del nord. I he respost:
Constantment a la foscor? On és això?
Si vols, jo estaré al bar.

Segurament cal freqüentar alguns bars i asseure's a llegir aquests
inquietants poemes d'amor. Crec que és imprescindible per
sobreviure i continuar assetjant les estrelles del nord. És una
invitació.

ELVIRA SIURANA
Juliol, 2019

Avar

Perquè saps que amor és desvari,
has estat avar en amors.
Perquè creus que tot és efímer
i el més ferm es fon com el llard,
has temut els lladres d'amor.

O tot o res és massa mort
o massa vida, i tu ets de miques,
com pardal que no aixeca el vol.

Rauxa

Deu ser que el veritable amor
només admet el temps verbal
del futur condicionat.
Fins i tot les fulles de pi
moren, i s'assequen els rius,
i sentim el que no hem viscut.
Ni la ira horrible dels déus
s'eternitza més que un llampuc.

L'amor és com la pols i el llot
i les crostes de terra seca
que ha empedreït l'hivern ventós,
on s'estanca l'aigua salvatge.

Avui, com que no sents dolor
i et veus les ales generoses,
prometràs un amor per sempre.
Demà, però, ¿qui en sap del cos
i de la ment la rauxa estulta?

© Josep Borrell i Figuera, 2019
© del pròleg: Elvira Siurana i Zaragoza, 2019
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2020
Sant Salvador, 8 – 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat
Primera edició: gener de 2020
ISBN: 978-84-1303-162-0
DL: L 19-2020
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L
www.bobala.cat

◀ imprès a **lleida** ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.